

Respons

Somalia: Deportasjon fra Saudi-Arabia til Mogadishu

- Hvem deporteres?
- Hvordan foregår en deportasjon?
- Hva skjer ved ankomst i Mogadishu?
- Kan personer dokumentere at de har blitt deportert?

Kilder og begrensninger

Denne responsen bygger i all hovedsak på informasjon fra International Organization for Migration (IOM). Responsen beskriver først og fremst situasjonen fra februar/mars 2014 til 17. august 2014, perioden da IOM, etter forespørsel fra somaliske myndigheter, ga bistand til deporterte ved ankomst i Mogadishu. Informasjon om deportasjon før desember 2013 er fragmentert og mangelfull, noe som blant annet skyldes begrenset internasjonal tilstedeværelse i byen.

Forekomst og omfang

I perioden fra desember 2013 til 17. august 2014 ble 40 779 personer deportert med fly fra Saudi-Arabia til Mogadishu (IOM Somalia 2014g). Deportasjoner fra Saudi-Arabia til Mogadishu forekom også før dette, blant annet i 2010, da byen befant seg i en krigstilstand (Human Rights Watch 2010). Landinfo er ikke kjent med omfanget av deportasjoner før desember 2013. Saudi-Arabia skjerpet imidlertid sin politikk overfor illegale innvandrere kraftig i slutten av 2013 (Al Jazeera 2013; Human Rights Watch 2014). Dette kan tilsi at omfanget var betydelig lavere før desember 2013. Flyplassen i Mogadishu har videre vært stengt i perioder, spesielt før Den islamske domstolunionen (Islamic Courts Union – ICU) tok makten over byen sommeren 2006. I slike perioder har Mogadishu tidvis blitt betjent av flystriper utenfor byen, men det er uklart hvorvidt slike alternativer har vært benyttet til deportasjoner.

Hvem deporteres?

Personer deporteres til Mogadishu uavhengig av kjønn, alder, helsetilstand og familieforhold. Informasjon fra IOM indikerer videre at personer deporteres til Mogadishu uavhengig av hvor i Somalia de hører hjemme (IOM Somalia 2014d; IOM Somalia 2014e; IOM Somalia 2014f). I enkelte tilfeller er det ikke engang gitt at deporterte er fra Somalia¹. Felles for dem er at de ikke har oppholdstillatelse (iqama) i Saudi-Arabia. Mange kom til Saudi-Arabia på ulovlig vis, mens andre kom på lovlig vis i form av et sponsorbasert visum for å arbeide eller dra på pilgrimsferd, men ble værende ulovlig i landet etter at tillatelsen ikke lenger var gyldig (McDowall & Alsharif 2013). Mange av de deporterte har levd svært lenge i Saudi-Arabia. Noen er født der². Enkelte uttransporteres også frivillig (IOM Somalia 2014b). Sistnevnte kan blant annet ha sammenheng med at det kan være vanskelig for personer uten oppholdstillatelse å forlate Saudi-Arabia på annet vis (Al Jazeera 2013; Human Rights Watch 2008, s. 104). Saudi-Arabia har ikke noe asylsystem, det vil si at personer som deporteres ikke har mulighet til å søke om asyl (Human Rights Watch 2014).

Pågrepelse og uttransport

En velorientert kilde (anonymisert kilde, e-post 25. mars 2015) viser til at personer uten oppholdstillatelse kan bli pågrepet hvor som helst i Saudi-Arabia, inkludert på arbeid, i hjemmet, på gaten og i moskeer. Deretter fraktes de til et lukket forvaringssenter i påvente av uttransport. Human Rights Watch (2014) viser til at forholdene i slike sentre er svært kritikkverdige, blant annet ved at de er overfylte, innsatte får lite mat og helseforholdene er dårlige. Barn holdes sammen med voksne³. Hvor lang tid innsatte tilbringer i forvaring varierer. Noen holdes innesperret i mange uker. Enkelte er innoom flere forvaringssteder før uttransport.

Ifølge den anonymiserte kilden (e-post, 25. mars 2015; e-post, 30. mars 2015) mottar papirløse personer som deporteres et «go home» reisedokument av saudiske myndigheter når de blir uttransportert. Kilden viser til at deporterte ikke blir ledsaget av saudiske vakter eller myndighetsrepresentanter til Mogadishu. IOM Somalia (2014b, s. 3) viser til at flyene også kan frakte vanlige passasjerer og iblant mellomander i Hargeisa⁴.

Ankomst i Mogadishu

Ved ankomst på flyplassen i Mogadishu⁵, blir de deporterte registrert av somaliske immigrasjonsmyndigheter (anonymisert kilde, e-post 25. mars 2015). Somaliske myndigheter samler da også inn reisedokumentene som ble utstedt av saudiske myndigheter. De deporterte

¹ Informasjon fra IOM Somalia (2014c; 2014e; 2014f) viser at enkelte deporterte oppga å være borgere av Etiopia eller reiste videre fra Mogadishu til Djibouti og Etiopia. Landinfo minner i denne sammenheng om at etniske somaliere tradisjonelt er hjemmehørende også i Somalias naboland, herunder Djibouti og Etiopia.

² Barn født i Saudi-Arabia blir ikke registrert dersom foreldrene ikke har oppholdstillatelse (Human Rights Watch 2008, s. 105).

³ Human Rights Watch (2014) indikerer at voksne menn og kvinner holdes adskilt, men det er uklart om det alltid er slik.

⁴ Landinfo har ikke oversikt over hvilke flyselskaper som er brukt til deportasjon. IOM Somalia (2014a) viser et bilde av et fly fra Daallo Airlines.

⁵ Flyplassen i Mogadishu heter formelt Aden Adde International Airport. Satellittbilder fra Google Maps gir et godt inntrykk av flyplassens beliggenhet. Flyplassen er fysisk adskilt fra resten av byen med murer, piggråd og andre sikkerhetstiltak.

Respons Somalia: Deportasjon fra Saudi-Arabia til Mogadishu

har derfor ikke dokumenter som kan bevise at de har blitt deportert fra Saudi-Arabia (anonymisert kilde, e-post 30. mars 2015).

I perioden fra februar 2014 til 17. august 2014 ble deporterte tilbudt bistand fra IOM og andre organisasjoner (IOM Somalia 2014b; anonymisert kilde, e-post 25. mars 2015). 2. mars 2014 etablerte IOM en egen teltleir for deporterte (OCHA 2014, s. 4). Kontakten mellom IOM og deporterte fant sted etter at de deporterte var klarert av immigrasjonsmyndighetene. Bistanden omfattet blant annet medisinsk assistanse, mat, hjelp til å kontakte familie og midlertidig innkvartering før eventuell videre reise. Oversikter fra IOM viser at mange deporterte reiste videre til andre steder i Somalia, både til Somaliland, Puntland og ulike regioner i Sør-Somalia (IOM Somalia 2014d; IOM Somalia 2014e; IOM Somalia 2014f). Noen reiste videre med fly⁶. Enkelte opplyste som tidligere nevnt at de hørte hjemme i Djibouti eller Etiopia. Andre forklarte at de ville reise tilbake til Saudi-Arabia for å gjenforenes med familie.

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om. Landinfos responser og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema, og kildegrunlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater. Responser er utarbeidet innenfor korte frister og inneholder gjerne lite bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Referanser

Skriftlige kilder

- Al Jazeera (2013, 5. november). Saudi police crack down on foreign workers. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2013/11/saudi-police-cracks-down-foreign-workers-201311512595083108.html> [lastet ned 8. mai 2015]
- Human Rights Watch (2008, 3. juli). «*As If I Am Not Human*» Abuses against Asian Domestic Workers in Saudi Arabia. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/saudi-arabia0708_1.pdf [lastet ned 8. mai 2015]
- Human Rights Watch (2010, 22. desember). Saudi-Arabia: Stop Deporting Somalis to Mogadishu. *Human Rights Watch*. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/news/2010/12/22/saudi-arabia-stop-deporting-somalis-mogadishu> [lastet ned 8. mai 2015]
- Human Rights Watch (2014, 18. februar). Saudi Arabia: 12,000 Somalis Expelled. *Human Rights Watch*. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/news/2014/02/18/saudi-arabia-12000-somalis-expelled> [lastet ned 8. mai 2015]
- IOM Somalia (2014a, 16. februar). *Situation Report II –Returnees from Saudi Arabia 6-16 February 2014*. Nairobi: IOM Somalia. Tilgjengelig fra

⁶ Innenriksflytilbudet er svært begrenset i Somalia, og innenriksflyginger endres eller kanselleres ofte uten forvarsel.

<http://mac.iom.int/files/live/sites/iom/files/Country/docs/IOM-Somalia-KSA>Returns-Situation-Report-2.pdf> [lastet ned 19. mai 2015]

- IOM Somalia (2014b, 23. mars). *Situation Report 5: Forces Returnees from Saudi Arabia 10-23 March 2014*. Nairobi: IOM Somalia. Tilgjengelig fra <http://mac.iom.int/files/live/sites/iom/files/Country/docs/20140224-IOM-Somalia-KSA>Returns-Situation-Report-5-final.pdf> [lastet ned 19. mai 2015]
- IOM Somalia (2014c, 13. april). *Situation Report (6): Forced Returnees from Saudi Arabia 23 March - 13 April 2014*. Nairobi: IOM Somalia. Tilgjengelig fra <http://mac.iom.int/files/live/sites/iom/files/Country/docs/20140413-IOM-Somalia-KSA>Returns-Situation-Report-6-final.PDF> [lastet ned 13. mai 2015]
- IOM Somalia (2014d, 27. mai). *Situation Report 8: IOM Somalia Returns Situation Report May 6 – May 27 2014*. Nairobi: IOM Somalia. Tilgjengelig fra <http://mac.iom.int/files/live/sites/iom/files/Country/docs/IOM-Somalia-KSA>Returns-Situation-Report-No-8.pdf> [lastet ned 13. mai 2015]
- IOM Somalia (2014e, 18 juni). *Situation Report: IOM Somalia Returns 28 May – 18 June 2014*. Nairobi: IOM Somalia. Tilgjengelig fra <http://mac.iom.int/files/live/sites/iom/files/Country/docs/IOM-Somalia>Returns-from-KSA-28May-18Jun-2014.pdf> [lastet ned 13. mai 2015]
- IOM Somalia (2014f, 11. juli). *Situation Report 10: IOM Somalia Returns 19 June – 11 July 2014*. Nairobi: IOM Somalia. Tilgjengelig fra <http://mac.iom.int/files/live/sites/iom/files/Country/docs/IOM-Somalia>Returns-Situation-Report-No-10.pdf> [lastet ned 13. mai 2015]
- IOM Somalia (2014g, 17. august). *Situation Report 11: IOM Somalia Returns 11 July – 17 August 2014*. Nairobi: IOM Somalia. Tilgjengelig fra <http://mac.iom.int/files/live/sites/iom/files/Country/docs/IOM-Somalia>Returns-Situation-Report-No-11.pdf> [lastet ned 13. mai 2015]
- McDowall, Angus & Alsharif, Asma (2013, 27. mars). Saudi's illegal immigrants draw fear of "infiltrators". *Reuters*. Tilgjengelig fra <http://www.reuters.com/article/2013/03/27/us-saudi-immigrants-slum-idUSBRE92Q0MA20130327> [lastet ned 8. mai 2015]
- OCHA (2014, 19. mars). Humanitarian Coordination Forum 19 March 2014. *OCHA*. Tilgjengelig fra https://docs.unocha.org/sites/dms/Somalia/20140319_HCF%20Notes.pdf [lastet ned 8. mai 2015]

Muntlige kilder

- Anonymisert kilde, e-post 25. mars 2015.
- Anonymisert kilde, e-post 30. mars 2015.

© Landinfo 2015

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.